

VOORSTEL AAN HET ALGEMEEN BESTUUR

Aandachtsveldhouder F.S.A. Wissink

Vergadering : 19 december 2017
Agendapunt : 3.

Bijlagen : Klimaatstrategie
Waterschap Rijn en
IJssel

Onderwerp : Klimaatstrategie

Informatie bij : ing. A.H.C. te Pas
Waterbeleid

Telefoon : (0314) 369 370

E-mail : a.tepas@wrij.nl

Advies van de bestuurlijke adviescommissie Waterveiligheid en Watersysteem:

De commissie is enthousiast over het voorstel en kan instemmen.

De commissie wil graag periodiek (eenmaal per twee jaar) de voortgang op dit dossier bespreken.

Reactie van het college van dijkgraaf en heemraden:

Het voorstel wordt ongewijzigd voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Het college zal zorgdragen voor periodieke agendering van klimaatstrategie.

Advies

1. In te stemmen met een klimaatstrategie voor ons waterschap voor de komende jaren (2018-2021), gebaseerd op het volgende vierluik:
  - a. De betekenis van klimaatverandering voor ons gebied;
  - b. De betekenis hiervan voor ons waterschap en ons werk;
  - c. Wat wij reeds doen en welke onderwerpen wij gaan oppakken;
  - d. Ons programma voor de korte en langere termijn.
2. In te stemmen met een programmatische aanpak die ruimte biedt om slagvaardig aan te haken bij, en te anticiperen op klimaatinitiatieven van medeoverheden en derden.

Inleiding

Klimaatverandering betekent een grotere kans op extreme neerslag, watertekorten en extreme hitte, ook in ons beheergebied. Voorbeelden van de laatste jaren zijn de piekbuien in augustus 2010 (Groenlose Slinge, Baakse beek en Lichtenvoorde), juli 2014 (Arnhem) en de droogte van afgelopen voorjaar.

Als waterschap staan wij middenin deze klimaatontwikkeling - het raakt alle aspecten van ons werk. Vanuit onze verantwoordelijkheid werken wij aan veilige dijken, een robuust watersysteem en een goede waterkwaliteit, en dragen daarmee bij aan een klimaatbestendige leefomgeving.

Op landelijk niveau hebben wij met de gemeenten en provincies de investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' aangeboden aan het nieuwe kabinet waarin het werken aan klimaatadaptatie één van de hoofdthema's is, met als boodschap dat wij hierin samen op willen trekken met de medeoverheden.

Vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is recent voorgeschreven dat gemeenten voor 2020 een stresstest uitvoeren om knelpunten en risico's op o.a. wateroverlast in kaart te brengen. Er is dus alle aanleiding om voortvarend met klimaatadaptatie aan de slag te gaan.

Eerder dit jaar hebben wij onze taak, rol en positie in de klimaatadaptatie nader bepaald (nota 'Positiebepaling klimaatadaptatie') zodat onze partners en omgeving weten wat er van ons te verwachten is. In het voorliggende strategiedocument maken wij de stap naar de uitvoering. Deze klimaatstrategie is opgebouwd volgens een vierluik, dat leidt tot een eerste klimaatprogramma voor de periode 2018-2021.

Eerder genomen besluiten

Het college van dijkgraaf en heemraden heeft in de vergadering van 15 december 2015 ingestemd met het proces tot uitwerking van een klimaatstrategie.

Het algemeen bestuur heeft in de vergadering van 9 mei 2017 ingestemd met de strategie voor onze rol en positie in de omgang met klimaatverandering zoals verwoord in de notitie 'Positiebepaling klimaatadaptatie Waterschap Rijn en IJssel'.

Het college van dijkgraaf en heemraden heeft op 7 november 2017 besloten in te stemmen met het benoemen van een coördinator voor klimaat (fulltime), binnen de bestaande capaciteit, en het oormerken van een budget van € 200.000,- per jaar voor de periode 2018-2021.

Onderbouwing

1.1 De betekenis van klimaatverandering voor ons gebied

Klimaatverandering heeft effect op het watersysteem én op onze leefomgeving. Dit blijkt uit alle weerextremen die we de afgelopen tijd regionaal, landelijk en mondiaal hebben gezien. We moeten dus ook in ons gebied rekening houden met een toenemende kans op extreme afvoeren in de watergangen, hoogwatersituaties in de grote rivieren en neerslagtekorten, met als gevolg grotere risico's op wateroverlast en waterkwaliteitsproblemen. In de voorliggende klimaatstrategie zijn de gevolgen van klimaatverandering voor ons beheergebied en onze inwoners op hoofdlijn uitgewerkt. We maken inzichtelijk welke veranderingen zeker zijn en welke effecten we daarbij kunnen verwachten. En welke veranderingen nog onzeker zijn en wat dat betekent voor ons gebied. Voor het nemen van adequate specifieke maatregelen is vaak nog meer inzicht nodig in het effect. Dat werken we de komende twee jaar per stroomgebied nog verder uit.

1.2 De betekenis hiervan voor ons waterschap en ons werk

De klimaatverandering is een maatschappelijk vraagstuk waarin wij als beheerder van het watersysteem in onze regio een specifieke verantwoordelijkheid hebben. Wij werken door gericht onderhoud, beheer en inrichting aan de klimaatrobustheid van het watersysteem zodat de huidige en toekomstige gebruiksfuncties hiervan in stand blijven. Wij zijn probleem eigenaar als het gaat om aanpassingen in het watersysteem, de waterkeringen (waterveiligheid) en de waterketen (waterkwaliteit). Deze aanpassingen dragen bij, maar zullen niet de totale oplossing kunnen bieden. Daarvoor is een bredere ruimtelijke adaptatie nodig en daar willen wij samen met onze omgeving aan werken. We zullen daartoe optrekken met medeoverheden, organisaties, bedrijven, agrariërs en inwoners, om de benodigde aanpassingen in de leefomgeving te stimuleren.

1.3 Wat wij reeds doen en welke onderwerpen wij gaan oppakken

We werken nu al aan klimaatadaptatie, door gerichte maatregelen te nemen en door meer kennis en inzicht op te doen. Wij hebben de risico's op regionale wateroverlast door een nieuwe toetsing actueel in beeld gebracht en werken via het spoor van 'schoon water' aan (inzicht in de) effecten van klimaatverandering op de waterkwaliteit.

We nemen aanpassingen ten behoeve van klimaatadaptatie al mee in ons beheer en onderhoud, bijvoorbeeld bij de vergunningverlening, bij advisering van derden en in onze (her)inrichtingsprojecten, zoals de Baakse Beek en Lichtenvoorde. Daarnaast zetten wij in op specifiek onderzoek en samenwerking met partners, ook grensoverschrijdend met Duitse partners en internationaal.

In onze regio werpen wij ons op als dé overheid die het denken over en werken aan klimaatadaptatie stimuleert en daarin verbindingen zoekt. Dit doen wij o.a. door de organisatie van het klimaatfestival OASE.

Onze speerpunten voor het *watersysteem* zijn de komende jaren:

1. Vertaling van de toetsing aan nieuwe normen voor dijken en secundaire waterkeringen in concrete projecten en maatregelen voor hoogwaterveiligheid;
2. Vertaling van de nieuwe toetsing voor de regionale wateroverlast in een aanpak voor de knelpunten en concrete projecten om wateroverlast zo veel mogelijk te beperken en het verbreden van de inzichten in de risico's bij overige keringen (kades);
3. Actualisering van het onderhoudsbeleid op de verwachte effecten van klimaatverandering.
4. Communicatie: een permanente dialoog met onze omgeving over klimaatbewustzijn en waterbewustzijn.

Onze speerpunten voor ruimtelijke adaptatie samen met onze *omgeving* zijn:

1. Gemeenten helpen bij het uitvoeren van stresstesten, als opstap naar een gezamenlijke uitvoeringsagenda en als onderdeel van op te stellen Omgevingsvisies. Gemeenten moeten de stresstesten uiterlijk in 2019 gereed hebben.
2. Ervaring opdoen en leren in stedelijke klimaatprojecten, waaronder het programma klimaatadaptatie Zutphen (in ontwikkeling) en 'Arnhem klimaatbestendig'.
3. Stimuleren watermaatregelen gericht op agrarische bedrijven, o.a. vanuit het project Vruchtbare Kringloop Achterhoek en 'IMPRES' (internationaal onderzoeksproject).
4. Initiatieven en maatregelen van derden ondersteunen, door deze te verbinden met onze projecten, zoals in 'Klimaat Kloar' (Baakse Beek) en in het Berkeldalproces.

1.4 Ons programma voor de korte en langere termijn

Wij voeren de klimaatstrategie programmatisch uit, op basis van voortschrijdend inzicht, voor de periode 2018-2021. In deze periode richten wij ons op de genoemde speerpunten. Voor de middellange termijn is de richting duidelijk, maar niet altijd welke opgaven dit concreet met zich meebrengt voor ons watersysteem. Ook de impact van de klimaatverandering zelf is onzeker. Daarom gaan we verder met onderzoek en het verwerven van inzichten gericht op een robuust watersysteem en een klimaatbestendige leefomgeving, samen met medeoverheden en stakeholders. Ons programma biedt de ruimte om in te spelen op nieuwe inzichten en ontwikkelingen in onze omgeving. Vanwege onze capaciteit stellen wij prioriteiten ten aanzien van onze inzet als partner en adviseur richting derden.

2.1 Wij willen een impuls geven aan de klimaatadaptatie in de regio door aan te haken bij, of te anticiperen op initiatieven van anderen.

Om de klimaatadaptatie in de regio een impuls te geven gaan wij bestaande samenwerkingsverbanden inzetten, aanhaken bij initiatieven in onze omgeving en waar nodig en gewenst nieuwe allianties aan, bijvoorbeeld met onderwijsinstellingen.

De eerste grote opgave ligt in de samenwerking met gemeenten, bij de uitvoering van de klimaat stresstesten. Wij pakken deze uitdaging op vanuit de bestaande (afval)waterteams en ondersteunen de stresstesten met onze kennis, kunde en (mogelijk) een financiële bijdrage. Water in de stad is hierbij een belangrijk aspect. Onze inzet in het landelijk gebied bestaat uit het project Vruchtbare Kringloop en de initiatieven die vallen onder de Zoetwater voorziening Oost-Nederland (ZON) en het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). In de grensoverschrijdende samenwerking met onze Duitse partners werken wij toe naar een overkoepelende grensafspraak.

Omdat de problematiek per locatie gedifferentieerd is zullen wij (o.a. met gemeenten) zoeken naar lokaal maatwerk. Een herkenbaar aanspreekpunt als coördinator klimaatadaptatie draagt zorg voor het kwartier maken, faciliteren van (externe) initiatieven en interne afstemming.

Kosten

De kosten voor klimaatadaptatie zijn als volgt opgenomen in de Begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021:

- voor het programma Watersystemen bedragen de investeringen voor 2018 € 2,9 mln., lopend tot € 6,0 mln. in 2021.
- de maatregelen voor dijkversterking (HWBP) zijn onderdeel van het programma Veiligheid.
- voor het programma Waterketen is vooralsnog geen afzonderlijk investeringsprogramma voor klimaatadaptatie voorzien.

Vanaf de Begroting 2018 wordt voor de uitvoering van de strategie - los van de bovengenoemde investeringen - € 200.000 per jaar uit de bestaande exploitatiekosten van de programma's Watersysteem en Waterketen beschikbaar gesteld voor klimaatadaptatie.

Kanttekeningen

N.v.t

Juridische consequentie

Niet van toepassing.

Communicatie

'Klimaat' is het overkoepelende thema bij onze communicatie-uitingen over het watersysteem en waterkeringen. Daarnaast organiseren wij zelf activiteiten en evenementen met als grote blikvanger het klimaatfestival OASE. Het doel hiervan is om een permanente dialoog te voeren met onze omgeving over klimaatbewustzijn en waterbewustzijn.

Over het onderhavige bestuursbesluit tot vaststelling van de klimaatstrategie zoeken wij actief de publiciteit, met inzet op een interview met onze bestuurders.

Planning/routing

Algemeen bestuur (besluit)

19 december 2017